

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิดและวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยรามคำแหง อันเรียกได้ว่าเป็นการก่อตั้งขึ้นเพื่อให้เป็นมหาวิทยาลัยตลาดวิชา มีความแตกต่างไปจากการก่อตั้งมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ในประเทศไทยเท่าที่ผ่านมา ผู้วิจัยจึงใคร่บรรยายให้เห็นภาพของมหาวิทยาลัยตลาดวิชา โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยรามคำแหงให้ละเอียดก่อนที่จะกล่าวถึงวรรณคดีที่เกี่ยวข้องดังนี้

มหาวิทยาลัยตลาดวิชา

คำว่า "ตลาดวิชา" ในความหมายกว้าง ๆ คือการศึกษาสำหรับทุกคนที่จะชักชวนเอาได้ ซึ่งมีความหมายใกล้เคียงกับภาษาอังกฤษที่ว่า Education Mart หรือ Education for All¹ มหาวิทยาลัยที่จัดตั้งขึ้นในลักษณะที่เรียกว่ามหาวิทยาลัยตลาดวิชา หรือมหาวิทยาลัยเปิดนั้นมาจากแนวคิด 2 แนว คือ²

1. เปิดรับนักศึกษาโดยไม่มีการสอบคัดเลือก แต่อาจกำหนดเกณฑ์การรับเข้าตามความเหมาะสม ไม่มีการกำหนดคุณสมบัติขั้นค่าไว้ ใครมีความสามารถเรียนได้ตามหลักสูตรก็สามารถเป็นนักศึกษาได้

---

¹จารุบุตร เรื่องสุวรรณ, "ตลาดวิชา" วารสาร สภาการศึกษาแห่งชาติ 4 (กันยายน, 2512) : 29.

²ชัยยงค์ พรหมวงศ์, "การดำเนินงานมหาวิทยาลัยเปิดเพื่อปวงชน" (เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ การปรับปรุงโครงสร้างระบบบริหารมหาวิทยาลัยรามคำแหง สำนักงานสภาอาจารย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 28-30 พฤศจิกายน 2521), หน้า 4.

2. เปิดรับนักศึกษาเข้าเรียน โดยไม่ต้องมีการสอบคัดเลือก แต่ยังมีกำหนดวุฒิขั้นต่ำ อาทิ ก่องสำเร็จชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และยังมีกับโดยทางตรง หรือทางอ้อม ให้มาเข้าฟังคำบรรยายในชั้นเรียน

สำหรับในประเทศไทย พัฒนาการของการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยตามแนวคิดแรก ได้แก่ การเปิดตลาดวิชาของ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง ในปี พ.ศ.2476 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชน จึงได้

... เปิดโอกาสให้เข้าศึกษาได้กว้างขวาง โดยรับบุคคลที่มี การศึกษาและอาชีพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทางการเมือง และการบริหารมากมายในตอนนั้น ๆ ต่อมาได้ขยายโอกาสแก่บุคคลทั่วไป โดยเปิดรับเข้าศึกษาอย่างกว้างขวาง ... เพื่อที่จะให้บุคคลทุกฝ่าย ไม่ว่าข้าราชการหรือประชาชนใดมีโอกาสที่จะศึกษาหาความรู้ได้ กว้างขวาง นักศึกษาที่อยู่ห่างไกลก็ไม่ต้องมานั่งเรียน แต่ทาง มหาวิทยาลัยจะได้จัดทำคำบรรยายไปแจกจ่ายให้¹

การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยตลาดวิชาในชุดแรก ยังขาดระบบการสอนที่จะช่วยให้นักศึกษาสามารถเรียนได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ถึงกระนั้นก็มีผู้สำเร็จปริญญาตรี ออกมากกว่าหมื่นคน แต่ก็เป็นที่น่าเสียดายว่าทั่วโลกมิได้รับรู้ความเคลื่อนไหวที่ดีเป็นนวงกรรม ทางอุดมศึกษาที่ประเทศไทยเป็นผู้ริเริ่มขึ้น เพราะขาดการประชาสัมพันธ์ และนักการศึกษาที่ เข้าใจนโยบายและคุณค่าของมหาวิทยาลัยแบบตลาดวิชา²

การจัดตั้งมหาวิทยาลัยรามคำแหง ในปี พ.ศ.2514 นับเป็นพัฒนาการของการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย ตามแนวคิดที่สอง หลังจากทั่วประเทศประสบปัญหาการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในเรื่องที่เรียนไม่เพียงพอสำหรับผู้สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยผ่าน นิตยบัญญัติ เป็นผู้ริเริ่มเสนอพระราชบัญญัติต่อรัฐสภา ให้จัดตั้งมหาวิทยาลัยรามคำแหงใหม่

¹บุญเย็น วอทอง, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง. (พระนคร : โรงพิมพ์สำนักนายกรัชมณศรี, 2512), หน้า 44.

²ชัยยงค์ พรหมวงศ์, เรื่องเดียวกัน. หน้า 5.

ลักษณะเป็นมหาวิทยาลัยกลางวิชา รับนักศึกษาโดยไม่มี การสอบคัดเลือกเข้าเรียน ด้วยเหตุผล ในการจัดตั้งคือ¹

1. เพื่อให้การศึกษาแก่ชนทุกชั้น เป็นการสร้างคนใหม่มีคุณภาพ ใหม่มีความรู้ความ สามารถ
2. เพื่อป้องกันการสูญเสียเงินตราต่างประเทศ โดยสะกดกันมิให้นักศึกษาไปหา ที่เล่าเรียนในต่างประเทศ เพราะในแต่ละปีมีนักศึกษาไปหาที่เรียนในต่างประเทศเป็นจำนวน มีใช่น้อย

3. เพื่อแก้ปัญหาที่เรียน สำหรับผู้ที่ประสงค์จะศึกษาในระดับอุดมศึกษา

มหาวิทยาลัยรามคำแหง เปิดรับนักศึกษาเข้าเรียนในระดับปริญญาตรี โดยไม่มี การสอบคัดเลือกและไม่จำกัดจำนวนเป็นครั้งแรกในภาคต้น ปีการศึกษา 2514 ปรากฏว่า มีผู้สนใจมาสมัครและขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษาถึง 35,205 คน มีคณะต่าง ๆ เมื่อแรกเปิด สอนอยู่ 4 คณะ คือ คณะนิติศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์ ในปีที่ถัดมาได้มีคณะเพิ่มขึ้นอีก คือคณะเศรษฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์ ในระยะแรกได้ใช้อาคารสถานที่แสดงสินค้านานาชาติ ที่ท่าบลั่วหมาก เป็นที่ตั้งชั่วคราว และ ต่อมารัฐบาลก็ได้โอนพื้นที่ให้ที่ดินบริเวณนี้ทั้งหมดประมาณ 300 ไร่เศษ เป็นที่ตั้งถาวร

มหาวิทยาลัยรามคำแหง มีลักษณะทั่วไปเหมือนกับมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ทั้งในด้าน วัตถุประสงค์ ภารกิจ และการดำเนินงาน จะมีผิดแปลกแตกต่างจากมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ก็ ครองที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นกลางวิชา ซึ่งยังผลให้มหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นมหา- วิทยาลัยที่มีจำนวนนักศึกษามากที่สุดในโลก² และเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากทุกปี และในแต่ละปี

¹เสถียร หอมขจร, เรื่องเดียวกัน. หน้า 20.

²เอนก เพ็ชรอนุถนบุตร, "สภาพปัจจุบันของระบบบริหารมหาวิทยาลัยรามคำแหง" (เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ การปรับปรุงโครงสร้างระบบบริหารมหาวิทยาลัย รามคำแหง สำนักงานสภาอาจารย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 28-30 พฤศจิกายน 2521), หน้า 1.

ที่ตามมา มหาวิทยาลัยได้ผลิตบัณฑิต สาขาวิชาต่าง ๆ ออกมาเป็นจำนวนมากเช่นกัน (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก.) เนื่องจากระบบการให้การศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีทั้งระบบปิดและระบบเปิดอยู่ด้วยกัน จึงทำให้มหาวิทยาลัยรามคำแหง มีลักษณะทั่วไปในแต่ละด้านดังนี้

1. ค่านักศึกษา

เนื่องจากมหาวิทยาลัยได้กำหนดคุณวุฒิของผู้มีสิทธิสมัครไว้อย่างกว้างขวาง ผู้ที่สนใจมาศึกษาได้เรียนจึงประกอบด้วยบุคคล 4 ประเภทด้วยกันคือ

- 1.1 เป็นนักศึกษาที่เตรียมตัวจะศึกษาต่อในอุดมศึกษาโดยตรงอยู่แล้ว ได้แก่ ผู้สำเร็จการศึกษาชั้นประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย
  - 1.2 เป็นนักศึกษาที่เตรียมตัวจะประกอบอาชีพ โดยเลือกเรียนวิชาสายอาชีพ ซึ่งได้แก่ผู้สำเร็จประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพต่าง ๆ
  - 1.3 เป็นผู้ที่มีอาชีพเป็นหลักแหล่งอยู่แล้ว ได้แก่ ผู้ที่เป็นข้าราชการพลเรือนสามัญชั้นตรีขึ้นไป และสำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หรือเทียบเท่า
  - 1.4 เป็นผู้ที่สนใจศึกษาได้เรียนทั่วไป ที่มีคุณวุฒิตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด ได้แก่ ข้าราชการที่เกษียณอายุแล้ว หรือผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการเพิ่มเติม
- ถ้าแบ่งนักศึกษาเหล่านี้ตามโอกาสของการมาเรียนจะแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ

- ก. ประเภทที่มาเรียนประจำ
- ข. ประเภทที่มาเรียนเป็นครั้งคราว

2. ระบบการศึกษา

การจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยได้ดำเนินการแบบทวิภาค (Semester Basis) ในปีการศึกษาหนึ่ง ๆ จะแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ภาค คือ ภาค 1 (First Semester) และภาค 2 (Second Semester) ในภาค 1 และภาค 2 ใช้เวลา 18 สัปดาห์ (เป็นเวลาเรียน 16 สัปดาห์ และเวลาสอบ 2 สัปดาห์) สำหรับภาคฤดูร้อน (Summer Session) ใช้เวลา 8 สัปดาห์ (เป็นเวลาเรียน 7 สัปดาห์ และเวลาสอบ 1

สัปดาห์)

นอกเหนือจากการจัดแบ่งคณะวิชาและภาควิชา ตามหลักการ ของยูเนสโก แล้ว มหาวิทยาลัยยังได้จัดการสอนแบบประสานงานข้ามวิชา ระหว่างคณะ (Interdisciplinary Program) คือ คณะใดหรือภาควิชาใด มีหน้าที่เกี่ยวกับการสอนวิชาใด ก็จะทำนายการศึกษา และวิจัยในวิชานั้น ๆ แก่นักศึกษาทุกคนทั้งมหาวิทยาลัย โดยไม่มีการ เปิดสอนกระบวนวิชา (Course) ซ้ำซ้อนกัน ทั้งนี้เพื่อผลในด้านการประหยัดค่าใช้จ่าย และเวลาในการจัดชั่วโมงสอน และเพื่อให้ นักศึกษาทุกคนได้รับความรู้ในมาตรฐานเดียวกัน

กระบวนวิชา (Course) ต่าง ๆ ที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัย แต่ละกระบวนวิชา จะกำหนดความมากน้อยของ เนื้อเรื่องเป็นจำนวนหน่วยกิต และทำการสอนกระบวนวิชาหนึ่ง ให้เสร็จสิ้นภายในเวลา 1 ภาคเรียน โดยมีวิธีคิดจำนวนหน่วยกิตคือ

ก. กระบวนวิชาที่ใช้เวลาบรรยายสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมงตลอดภาคเรียน กำหนดให้มีค่า 1 หน่วยกิต

ข. กระบวนวิชาที่ใช้เวลาปฏิบัติทดลอง การอภิปราย การฝึก ฯลฯ โดยปกติ ใช้เวลา 2 หรือ 3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ตลอดภาคเรียน มีค่าเป็น 1 หน่วยกิต

ในด้านการลงทะเบียนเรียน มหาวิทยาลัยได้จัดระบบอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้ นักศึกษาทุกคนได้รับคำปรึกษา ก่อนลงทะเบียนเรียนทุกครั้ง และอาจารย์ที่ปรึกษา เหล่านี้ก็จะช่วยในการปรึกษา เมื่อนักศึกษามีปัญหาทางด้านการเรียนในทุกโอกาส

3. การประเมินผลการศึกษา

003992

การประเมินผลของแต่ละกระบวนวิชา ใช้ระบบการให้ลำดับชั้น (Grade) G, P และ F ซึ่งกำหนดชั้นให้ เป็นลำดับแสดงคุณภาพการเรียนของนักศึกษา ในแต่ละกระบวนวิชาเรียงลำดับตั้งแต่คุณภาพสูงสุด (G) ถึงคุณภาพต่ำสุด (F) ดังนี้

ลำดับชั้น G = ดี = 4.0

ลำดับชั้น P = ใค้ = 2.25

ลำดับชั้น F = ตก = 0

กระบวนวิชาที่นักศึกษาได้ลำดับชั้น G และ P เท่านั้น จึงจะนับหน่วยกิตของ
กระบวนวิชานั้นเป็นหน่วยกิตสะสม ส่วนกระบวนวิชาที่นักศึกษาขาดสอบหรือสอบตก นักศึกษา
จะโคลำดับชั้น F ในกระบวนวิชานั้น ๆ

4. การกำหนดสถานภาพนักศึกษา

สถานภาพนักศึกษากำหนดโดยถือหน่วยกิตที่นักศึกษาสอบได้เป็นเกณฑ์ กล่าวคือ

4.1 นักศึกษาที่มีหน่วยกิตสะสมไม่เกิน 35 หน่วยกิตเป็นชั้น 1 (Freshman)

4.2 นักศึกษาที่มีหน่วยกิตสะสมระหว่าง 36-70 หน่วยกิตเป็นชั้น 2

(Sophomore)

4.3 นักศึกษาที่มีหน่วยกิตสะสมระหว่าง 71-105 หน่วยกิตเป็นชั้น 3 (Junior)

4.4 นักศึกษาที่มีหน่วยกิตสะสมเกิน 105 หน่วยกิตเป็นชั้น 4 (Senior)

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาค้นคว้าตามผล เจาะบันทึกจากคณะศึกษาศาสตร์ เท่านั้น และเนื่องจากคณะศึกษาศาสตร์ ในแต่ละมหาวิทยาลัยต่างก็มีจุดมุ่งหมายในการผลิตบัณฑิตที่แตกต่างกันออกไป อีกทั้งสาขาวิชาที่เปิดสอนก็มีความแตกต่างกันด้วย และจำนวนก็ไม่เท่ากัน ผู้วิจัยจึงจะโคกล่าวถึงคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ทั้งในคานจุดมุ่งหมายในการผลิตบัณฑิต และสาขาวิชาที่เปิดสอนโดยละเอียดต่อไป

ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรามคำแหง พุทธศักราช 2514 ได้กำหนดให้มีคณะศึกษาศาสตร์ เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการสอนและผลิตบัณฑิตชั้นปริญญาตรีใน 3 สาขา คือ สาขาศึกษาศาสตร์ สาขาจิตวิทยา และสาขารัฐศาสตร์ ดังมีรายละเอียดของจุดมุ่งหมายในการผลิตบัณฑิต และโครงสร้างของหลักสูตรในแต่ละสาขาค้างนี้

มหาวิทยาลัยรามคำแหง, คณะศึกษาศาสตร์. หลักสูตร คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2519. (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
2521) หน้า 1-138.

จุดมุ่งหมายในการผลิตบัณฑิต

1. สาขาศึกษาศาสตร์ มีจุดมุ่งหมายทั่ว ๆ ไป ของการผลิตบัณฑิตในแต่ละสาขาวิชาเอก ในการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรีทางการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย

2. สาขาจิตวิทยา แบ่งออกเป็น 2 สาขาวิชาเอก โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะในแต่ละสาขาวิชาเอกดังนี้

2.1 สาขาจิตวิทยาการให้บริการปรึกษาและแนะแนว มีจุดมุ่งหมายเฉพาะในการผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ความสามารถทางด้านจิตวิทยา การให้บริการปรึกษา และแนะแนวเกี่ยวกับ การให้บริการปรึกษาเพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจรู้จักตัวเอง และสามารถแก้ไขปัญหาทางการศึกษา อาชีพส่วนตัว ตลอดจนปรับตัวกับสังคมได้ดี การให้บริการแนะแนวเป็นรายบุคคลและกลุ่มแก่นักศึกษาในโรงเรียน การรวบรวม และให้ข่าวสารเกี่ยวกับการศึกษา การอาชีพ และความรู้อื่น ๆ ที่จำเป็นสำหรับความเจริญก้าวหน้าและการพัฒนานักเรียน ตลอดจนสามารถรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูล และประเมินผลทางการศึกษา และเพื่อให้นักศึกษาได้นำความรู้ หลักการทางทฤษฎี วิธีการทางจิตวิทยา และประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียน การฝึกภาคปฏิบัติมาประยุกต์ใช้ให้เกิดผลประโยชน์ต่อตนเอง สังคมและประเทศชาติ

2.2 สาขาจิตวิทยาสังคม มีจุดมุ่งหมายเฉพาะในการผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ความสามารถทางด้านจิตวิทยาสังคม เกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูลวิธีการนำข้อมูลมาศึกษาและวิเคราะห์ สำหรับการแก้ปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน อันได้แก่ ปัญหาชนกลุ่มน้อย ปัญหาในเรื่องทัศนคติ ความรู้สึกอคติ การเป็นผู้นำในสังคม ปัญหาการแบ่งแยก ปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด ปัญหาครอบครัว และอื่น ๆ ที่จำเป็น ปัญหาสังคม รวมทั้งปัญหาในเรื่องการปรับตัวและปัญหาอื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดความฉืดปกติในบุคคลได้ตรงจุด เพื่อให้บัณฑิตได้นำความรู้ทางทฤษฎี และวิธีการทางจิตวิทยามาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ

3. สาขาภูมิศาสตร์ มีจุดมุ่งหมายในการผลิตบัณฑิตทางภูมิศาสตร์ใน 2 สาขาวิชาเอก คือ ภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ-สังคม และภูมิศาสตร์แผนที่ กล่าวคือ การผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ในด้านบุคลากร และแรงงาน ในการออกไปประกอบอาชีพที่ใดกว้างขวางทั้งในส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กร ของเอกชน และสามารถนำความรู้ที่ได้รับเป็นพื้นฐาน และแนวทางที่จะทำการค้นคว้าทางวิชาการให้กว้างขวางออกไป และเผยแพร่ความรู้นั้นให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

โครงสร้างหลักสูตร

โครงสร้างของแต่ละหลักสูตร แยกตามสาขาวิชาได้แสดงไว้ในตารางที่ 1 ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 (ต่อ)

สาขาวิชา	ประเภทวิชา (จำนวนหน่วยกิตที่จะต้องเรียน)						รวม
	วิชา บังคับ ทั่วไป	วิชา ชีฟ เอก	วิชา เอก	วิชา โท	วิชา เลือก แนะนำ	วิชา เลือก เสรี	
2.2 วิชาเอกจิตวิทยาสังคม	53	-	54	18	12	7	144
3. <u>สาขานิติศาสตร์</u>							
<u>ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต(นิติศาสตร์)</u>							
3.1 วิชาเอกนิติศาสตร์ เศรษฐกิจ-สังคม	56	-	45	18	15	10	144
3.2 วิชาเอกนิติศาสตร์แผนก	55	-	45	18	15	11	144

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาคิดตามผล (Follow-up) เป็นวิธีการสำคัญที่จะทำให้ได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคุณภาพ และขอบเขตของความสำเร็จการศึกษา ผลที่ได้จากการศึกษาคิดตามผล จะเป็นข้อมูลและแนวทางในการพิจารณา ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จากการศึกษาผลหลังจากนักเรียนจบการศึกษา ควรจะมีทุกระดับชั้น¹ และจะต้องมีวิธีการดำเนินงานอย่างรัดกุม มีการวางแผนที่ดีทั้งที่ เบอร์ดี้ และคณะ² ได้เสนอแนะวิธี

¹Lester, N. Downing, Guidance and Counseling Services
An Introduction. (New York: McGraw-Hill Book Company, Inc., 1968)
p. 209.

²Ralph F. Berdie and Others, Testing in Guidance and
Counseling. (New York: McGraw-Hill Book Company, Inc., 1963)
pp. 151-156.

การดำเนินการฝึกตามผลตามนั้นก่อนกลาง ๆ กล่าวคือ เริ่มแรกควรจะมีคณะกรรมการบริหาร ประชุมถึงความจำเป็นในการติดตามผล กำหนดวัตถุประสงค์ของการติดตามผล โดยคำนึง ถึงประโยชน์ที่สถานศึกษาจะได้รับเป็นสำคัญ ต่อจากนั้นจึงจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานขึ้น สร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับจำนวนประชากรถ้ามีอุปสรรคเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการรวบรวมและการวิเคราะห์ ก็ควรจะใช้วิธีสุ่มตัวอย่าง เมื่อได้ข้อมูลมาแล้ว การวิเคราะห์ผลจะต้องมีความเชื่อถือได้ และสิ้นสุดภายหลังจากที่ได้ผลการสำรวจมาแล้ว ต้องนำผลที่ได้นั้นไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อไป

การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องติดตามผล มีผู้ศึกษาไว้มากมายและกระทำกันในหลาย ลักษณะ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ส่วนใหญ่จะเป็นไปในรูปของการประเมินผลโปรแกรม ของหลักสูตร และการติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษา

การศึกษาในรูปของการประเมินผลโปรแกรมของหลักสูตร ปรากฏว่า เกอคีบี (Kirkeby)¹ ได้ทำการวิจัยเพื่อประเมินประสิทธิภาพของผู้สำเร็จการศึกษาชั้นปริญญา เอก จากมหาวิทยาลัยมอนทานา โดยใช้ประชากรทั้งสิ้น 119 คนที่สำเร็จการศึกษากันตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1958 ถึง ค.ศ. 1974 และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวม ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ผู้สำเร็จการศึกษาพอใจในโปรแกรมการเรียนระดับปริญญา เอก เมื่อจบแล้วผู้สำเร็จการศึกษามากกลับไปทำงานในสถานที่เดิม โดยมีตำแหน่งทาง วิชาการสูงขึ้น ในด้านวิชาที่ศึกษา พบว่า วิชาพื้นฐานทั่วไปมีประโยชน์ในการปฏิบัติงานใน ปัจจุบันมากกว่าการวิจัย วิธีการสอนที่ดีที่สุด คือการสัมมนา การอภิปราย และการทำรายงาน

---

¹Michael. Scott, Kirkeby, "A Follow-up Study of the Doctor's Degree Graduates in the School of Education of the University of Montana" Dissertation Abstracts 36 (January 1976) : 4227.

ตามลำดับ ไชเครส¹ (Childress) ก็ได้ทำการวิจัยในลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยทำการศึกษาคิดตามผลสำเร็จปริญญาโทจำนวน 232 คน และปริญญาเอก 41 คน ในสาขาธุรกิจ การศึกษา มหาวิทยาลัยอาร์โซนา ผลการวิจัยพบว่า ในระดับปริญญาโทหลักสูตรไม่ได้ตอบสนองกับสภาพของผู้ที่จะต้องออกไปสอนเท่าที่ต้องการ ควรมีการลดวิชาภาคบังคับ และเพิ่มวิชาที่เกี่ยวกับวิธีการสอนและการวิจัยให้มากขึ้น ส่วนในระดับปริญญาเอกพบว่า หลักสูตรดีกว่าที่อื่นโดยเฉลี่ย ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่จะทำการในสถาบันการศึกษาชั้นสูง และมีความเห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนิสิต และการสัมมนาในวิชาที่เรียนควรจะได้รับ การปรับปรุง อย่างไรก็ตามก็ผู้สำเร็จการศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม ส่วนใหญ่พอใจในหลักสูตรที่ศึกษามา

การวิจัยในลักษณะการติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษานั้น มีผู้ศึกษาไว้หลายระดับ เช่น ในระดับมัธยมศึกษา ปาน กิมปี² ได้ทำการติดตามผลผู้สำเร็จประโยค มัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ จากโรงเรียนราษฎร์ที่ได้ศึกษาต่อ และประกอบอาชีพจำนวน 391 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ผู้สำเร็จประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายได้ศึกษาต่อ ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง รวมทั้งประกอบอาชีพควบไปด้วย จำนวนที่เหลือศึกษาต่อระดับปริญญาในมหาวิทยาลัยอื่น ๆ และในวิทยาลัยเอกชน มีเพียงจำนวนน้อยที่ว่างงานและศึกษาต่อระดับอนุปริญญา จำนวนที่

---

¹Mcqueen Childress, "A Follow-up Study of Professional Graduate Programs in Business Education Arizona State University Dissertation Abstracts 37 (April 1977) : 6224.

²ปาน กิมปี, "การติดตามผลผู้สำเร็จหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ จากโรงเรียนราษฎร์" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521).

ศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยรามคำแหง จะเลือกเรียนในคณะบริหารธุรกิจมากที่สุด จำนวนที่สอบเข้าในมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ปรากฏว่าสอบเข้าศึกษาต่อที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้มากที่สุด ผู้ที่ประกอบอาชีพส่วนใหญ่จะเป็นพนักงานบริการ ผลการเปรียบเทียบจำนวนผู้ศึกษาต่อระดับปริญญา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ยกเว้นมหาวิทยาลัยรามคำแหง ปรากฏว่า แผนกวิทยาศาสตร์ โรงเรียนราษฎร์ระดับที่สูงกว่าโรงเรียนราษฎร์ระดับปานกลางในรอบ ปีการศึกษา 2517 ส่วนแผนกศิลปะและทุกแผนกของ ปีการศึกษาอื่น ไม่แตกต่างกัน

ในระดับอุดมศึกษา เริ่มจากระดับปริญญาเอก ริโดวิช¹ (Redovich) ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท 595 คน และปริญญาเอก 35 คน จากมหาวิทยาลัย มาเคสต์ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960-1970 ผลการวิจัยพบว่า ผู้สำเร็จปริญญาเอกทั้งหมดได้รับการบรรจุเข้าทำงานทางด้านการศึกษา และมีความพึงพอใจในตำแหน่งหน้าที่การงานของตน ส่วนผู้บังคับบัญชา มีความเห็นว่า ผลงานของผู้สำเร็จปริญญาเอกมีคุณภาพสูงกว่าผู้สำเร็จระดับปริญญาโท

ในระดับปริญญาโท บุญชัย บุญวิรัตน์² ใช้แบบสอบถาม 2 ฉบับ คือแบบสอบถามผู้บังคับบัญชา และผู้ร่วมงาน สอบถามความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชา และผู้ร่วมงานที่มีต่อ

¹Dennis W. Redovich, "A Study of Graduates and the Graduate Programs in Educational Marquestte University Base on the Follow-up Study of its Graduates for Years 1960 to 1970" Dissertation Abstracts 32 (July 1972) : 174.

²บุญชัย บุญวิรัตน์, "การติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตปริญญาโทที่สำเร็จการศึกษามาจากวิทยาลัยวิชาการศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2500-2515 : ทศคติของผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน" (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2517).

ผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยวิชาการศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2500-2515 ผลการวิจัยพบว่า ผู้สำเร็จการศึกษามหาบัณฑิตมีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน และความขยันตั้งใจอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนความสามารถในการเป็นผู้นำ และการผลิตผลงานทางค่านวิชาการศึกษาในระดับปานกลาง ทิพวรรณ ยิ้มสวัสดิ์¹ ได้ทำการวิจัยในทำนองเดียวกันแต่ทางสาขาวิชา โดยศึกษาคิดตามผลมหาบัณฑิตสาขาจิตวิทยา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระบุปีการศึกษา 2500-2520 จำนวน 468 คน โดยใช้แบบสอบถาม 2 ฉบับ เป็นเครื่องมือ ผลการวิจัยพบว่า มหาบัณฑิตจิตวิทยาส่วนใหญ่ ปฏิบัติงานในสถานศึกษา โดยปฏิบัติงานมากกว่า 2 ประเภทขึ้นไปในเวลาเดียวกัน และส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติงานตรงตามสาขาวิชา ผลจากการเปรียบเทียบ การประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยมหาบัณฑิตจิตวิทยา และผู้บังคับบัญชา พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 18 ด้าน ในจำนวนความสามารถทั้งหมด 24 ด้าน มหาบัณฑิตจิตวิทยา ได้เสนอแนะให้มีการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ในการวิจัย ประสบการณ์ด้านวิชาชีพ และระยะเวลาในการฝึกงาน

ในระดับปริญญาตรี ได้มีผู้ทำการวิจัยเพื่อติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาในหลายสาขาวิชา อาทิเช่น

การติดตามผลบัณฑิตทางแพทยศาสตร์ ภาวินี อริยกุลกาญจน์² ใช้แบบสอบถาม

---

¹ทิพวรรณ ยิ้มสวัสดิ์, "การศึกษาคิดตามผลมหาบัณฑิตสาขาจิตวิทยา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522).

²ภาวินี อริยกุลกาญจน์, "การติดตามผลบัณฑิตทางแพทยศาสตร์" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515).

ในการสำรวจการทำงานของบัณฑิตแพทยศาสตร์ ที่สำเร็จการศึกษาจากศิริราชพยาบาล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 407 คน ผลการวิจัยพบว่า บัณฑิตเกือบทั้งหมดประกอบอาชีพแพทย์ ส่วนใหญ่ทำงานในกรุงเทพมหานครและเมืองใหญ่ โดยมากแล้วบัณฑิตทำงานในโรงพยาบาลใหญ่ ๆ ในเมือง และโรงเรียนแพทย์ มากกว่าในศูนย์บริการอนามัย และสถานอนามัย งานหลักของบัณฑิตส่วนใหญ่คือ การตรวจรักษา และป้องกันโรค

การติดตามผลบัณฑิตทางวิทยาศาสตร์ ทวีป ศิริวิทย์¹ ใช้แบบสอบถามในการติดตามผลบัณฑิต คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2478 ถึง 2512 รวม 512 คน ผลการวิจัยพบว่า บัณฑิตส่วนใหญ่ประกอบอาชีพครู อาจารย์ รองลงมาคือนักวิเคราะห์ข้อมูลอุตสาหกรรม บัณฑิตส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอยู่ในกรุงเทพมหานคร และประกอบอาชีพในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา กับส่วนราชการทั่วไปมากกว่าหน่วยงานอื่น งานหลักของบัณฑิตส่วนใหญ่คืองานด้านการสอนที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ หรือคณิตศาสตร์ นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า รายได้ของบัณฑิตมีความสัมพันธ์กับลักษณะงานหลัก

การติดตามผลบัณฑิตทางนิเทศศาสตร์ มณีรัตน์ พัดโร² ได้ทำการติดตามผลบัณฑิตคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รุ่นปีการศึกษา 2511-2518 โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ผลการวิจัย พบว่า บัณฑิตส่วนใหญ่ได้ทำงานตรงสาขาวิชา มีบัณฑิตเป็นส่วนน้อยที่ประสบปัญหาในการทำงานในสถานต่าง ๆ บัณฑิตส่วนใหญ่มีความเห็นว่า

¹ ทวีป ศิริวิทย์, "การติดตามผลบัณฑิตคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518).

² มณีรัตน์ พัดโร, "การติดตามผลบัณฑิตคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รุ่นปีการศึกษา 2511-2516" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520).

การวัดการสอนในด้านต่าง ๆ ของคณะมีความเหมาะสมปานกลาง ส่วนในด้านสวัสดิการ และอุปกรณ์การเรียนการสอนมีความเหมาะสมน้อยที่สุด

ส่วนการติดตามผลบัณฑิตทางการศึกษา บุญจิตต์ ๗ ลำเสียง¹ ใช้แบบสอบถามในการสำรวจการทำงานของบัณฑิตทางการศึกษา ระบุปีการศึกษา 2510 จำนวน 1,148 คน ที่สำเร็จการศึกษาจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร วิทยาลัยวิชาการศึกษาปทุมวัน วิทยาลัยวิชาการศึกษาบางแสน ผลการวิจัยพบว่า บัณฑิตเกือบทั้งหมดประกอบอาชีพครู สังกัดกรมวิสามัญศึกษา กรมสามัญศึกษา และกรมอาชีวศึกษา ตามลำดับ โดยเฉลี่ยบัณฑิตสอนสัปดาห์ละ 18 ชั่วโมง และมีความเห็นว่าการจัดหลักสูตร และบริการต่าง ๆ ของสถาบันอยู่ในระดับที่พอประมาณ แต่ก็ควรจะได้มีการปรับปรุงให้ทันสมัยยิ่งขึ้น การวิจัยในทำนองนี้ เสริมจิต ชูพินิจ² สำรวจการทำงานของบัณฑิตสาขาบริหารการศึกษา ซึ่งสำเร็จการศึกษาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวนทั้งสิ้น 519 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า บัณฑิตส่วนใหญ่รับราชการ ทำงานด้านบริหารการศึกษา สังกัดกรมวิสามัญศึกษา ส่วนพนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และกรมการฝึกหัดครูตามลำดับ บัณฑิตให้ข้อเสนอแนะว่า ความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษา สามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานได้มากพอสมควร ควรจะได้มีการเพิ่มหลักสูตรภาคปฏิบัติให้มากขึ้น

¹บุญจิตต์ ๗ ลำเสียง, "การสำรวจการทำงานของบัณฑิตทางการศึกษา ปีการศึกษา 2510" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2512).

²เสริมจิต ชูพินิจ, "การสำรวจการทำงานของบัณฑิตสาขาวิชาบริหารการศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514).

นอกจากนี้ วรณวิไล ชุมภิรมย์¹ ได้ทำการติดตามผลผู้สำเร็จหลักสูตร ปริญญาครุศาสตร์ บัณฑิต สาขาพยาบาลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2511 และ 2512 จำนวน 30 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษา ผลการทำงานของบัณฑิตว่าเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการผลิตครูพยาบาลเพียงใด ผลการวิจัยพบว่า บัณฑิตส่วนใหญ่ได้ทำการสอนตรงกับความต้องการของหลักสูตร ส่วนมากได้นำ ความรู้และประสบการณ์ที่ได้ศึกษาไปใช้ประโยชน์ บัณฑิตให้ข้อเสนอแนะว่า แผนกวิชา พยาบาลศึกษาควรได้รับการปรับปรุงเพิ่มเติมเนื้อหาวิชาพยาบาลให้มากยิ่งขึ้น

จะเห็นได้ว่า การวิจัยทั้ง 3 เรื่องที่ผ่านมาเป็นการสำรวจการทำงานของบัณฑิต โดยใช้แบบสอบถามเพียงฉบับเดียวเป็นเครื่องมือ การวิจัยเกี่ยวกับการติดตามผลบัณฑิตทางการศึกษา ในระดับปริญญาตรีนี้ก็มิได้มีผู้วิจัย โดยใช้แบบสอบถาม 2 ฉบับเป็นเครื่องมือ เช่นเดียวกับในระดับอื่น อาทิเช่น วิไลวรรณ เจริญพงษ์² ได้วิจัยไว้ โดยใช้แบบสอบถามชนิด มาตรฐานส่วนประเมินค่าความสามารถในการปฏิบัติงาน 6 ด้าน คือ ด้านความรู้ความสามารถ ทางวิชาการ ความสามารถพิเศษ วิธีการสอน บุคลิกภาพ มนุษยสัมพันธ์ และทัศนคติต่ออาชีพ ครู ให้บัณฑิตครุศาสตร์ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รุ่นปีการศึกษา 2509-2511 ประเมิน ความสามารถของตนเอง และให้ผู้บังคับบัญชาประเมินความสามารถของบัณฑิต ผลการวิจัย พบว่า บัณฑิตส่วนใหญ่สอนตรงตามสาขาวิชาเอก และวิชาโท ที่เรียนมา บัณฑิตแต่ละรุ่น และแต่ละสาขามีความสามารถในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน ผู้บังคับบัญชาและบัณฑิตส่วนใหญ่

✓ 1 วรณวิไล ชุมภิรมย์, "การติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา ครุศาสตร์บัณฑิต สาขาพยาบาลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประจำปี การศึกษา 2511 และ 2512" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์บัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514).

2 วิไลวรรณ เจริญพงษ์, "การติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตครุศาสตร์" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515).

พอใจในความสามารถของบัณฑิต การวิจัยในลักษณะเดียวกันนี้ สุนิตย์ แววศักดิ์¹ ใช้แบบสอบถาม 414 ฉบับ ส่งไปยังผู้สำเร็จปริญญาตรีและผู้บังคับบัญชา ในการติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จปริญญาตรี จากวิทยาลัยครู ในปีการศึกษา 2518 ถึง 2520 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิต ใน 6 ด้าน คือ ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ ความรู้ความสามารถพิเศษ และมนุษยสัมพันธ์ ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ บุคลิกภาพของการเป็นครู การสนองความต้องการของสังคม และทัศนคติต่อวิชาชีพครู ผลการวิจัยพบว่า ผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตในทัศนะของตนเอง ไม่แตกต่างจากผู้บังคับบัญชา ยกเว้นในด้านการรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ บุคลิกภาพของการเป็นครู และทัศนคติต่อวิชาชีพครู บัณฑิตและผู้บังคับบัญชามีความเห็นว่าการปฏิบัติงานโดยเฉลี่ยแล้วอยู่ในเกณฑ์ดี สำหรับบัณฑิตที่ศึกษาในกลุ่มวิชาที่ต่างกัน ยกเว้นในการสนองความต้องการของสังคม และทัศนคติต่อวิชาชีพครู

การวิจัยทุก เรื่องที่ผ่านมามีวัตถุประสงค์ที่จะประเมินหลักสูตร และติดตามความก้าวหน้าของบัณฑิต เป็นส่วนใหญ่ สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหงนั้น ทบวงมหาวิทยาลัยในฐานะที่รับผิดชอบการผลิตบัณฑิตในระดับอุดมศึกษา ได้ทำการสำรวจภาวะการทำงานท่าของบัณฑิตจากสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชนในสังกัด ตั้งแต่รุ่นปีการศึกษา 2516 เป็นต้นมาทุก ๆ ปี โดยใช้แบบสอบถามแจกและเก็บในวันซ่อมและวันรับพระราชทานปริญญาบัตรครั้งหนึ่ง และส่งทางไปรษณีย์อีกครั้งหนึ่ง สำหรับบัณฑิตที่ยังไม่มีงานทำในขณะนั้น แล้วจึงสรุปผลรวมออกมาในปีการศึกษา 2517 เป็นปีแรกที่มีผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง ดังนั้น ผลการสำรวจของทบวงมหาวิทยาลัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยรามคำแหง จึงเริ่มจากปีการศึกษา 2517 เป็นต้นมา ซึ่งพอสรุปผลได้ดังนี้

¹ สุนิตย์ แววศักดิ์, "การติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จปริญญาตรีจากวิทยาลัยครู" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522).

ผลการสำรวจภาวะการทำงานทำของบัณฑิตรุ่นปีการศึกษา 2517¹ พบว่า บัณฑิต
 รามคำแหงได้งานทำแล้วมีจำนวนร้อยละ 52.85 จัดอยู่ในกลุ่มที่ทำงานทำได้ค่า และทำงาน
 ได้เป็นอันดับสุดท้ายของสถาบันอุดมศึกษาทั้ง 11 แห่ง ในจำนวนนี้เป็นผู้ที่ทำงานในสถานที่
 ทำงานเดิมจำนวนร้อยละ 22.07 และเป็นผู้ที่ได้งานใหม่จำนวนร้อยละ 30.78 เมื่อศึกษา
 เป็นรายคณะ พบว่า บัณฑิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้งานแล้วจำนวน
 ร้อยละ 48.01 แบ่งเป็นผู้ที่ทำงานในสถานที่ทำงานเดิมจำนวนร้อยละ 14.68 และได้งาน
 ใหม่ จำนวนร้อยละ 33.33 บัณฑิตรามคำแหงโดยส่วนรวมแล้วเฉพาะคณะศึกษาศาสตร์ ได้
 งานราชการมากกว่างานอื่น และส่วนใหญ่อยู่ในกรุงเทพมหานคร นอกจากนี้จำนวนร้อยละ
 ของบัณฑิตโดยส่วนรวม และเฉพาะคณะศึกษาศาสตร์ที่มีความพอใจในงานที่ทำอยู่คือ 46.02
 และ 57.85 ตามลำดับในด้านการใช้ความรับผิดชอบโดยส่วนรวม ใช้ความรู้โดยตรง
 ในการทำงานจำนวนร้อยละ 37.30 แต่เมื่อดูเฉพาะบัณฑิตศึกษาศาสตร์ พบว่า ใช้ความรู้
 โดยตรงในการทำงานถึงจำนวนร้อยละ 58.65

ภาวะการทำงานทำของบัณฑิตรามคำแหงรุ่นปีการศึกษา 2518² นับว่าดีขึ้นจาก
 ปีการศึกษา 2517 พอสมควร ดังจะเห็นได้จากอัตราส่วนของบัณฑิตที่ได้งานทำแล้วจำนวน
 ร้อยละ 57.32 โดยเป็นผู้ที่ทำงานในสถานที่ทำงานเดิมจำนวนร้อยละ 25.71 และเป็น
 ผู้ที่ได้งานใหม่จำนวนร้อยละ 31.67 แต่ก็ยังคงอยู่ในกลุ่มที่ทำงานได้ค่า เช่นเดียวกับปีที่
 แล้ว เมื่อศึกษาเฉพาะคณะศึกษาศาสตร์ พบว่า บัณฑิตในคณะนี้ได้งานทำแล้วจำนวนร้อยละ
 57.22 โดยทำงานในสถานที่ทำงานเดิมจำนวนร้อยละ 25.13 และได้งานใหม่จำนวนร้อยละ

¹ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ, รายงานสรุปการประมวลผลเบื้องต้น เรื่องการ
 สำรวจภาวะการทำงานทำของบัณฑิตรุ่นปีการศึกษา 2517 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การ
 ศาสนา, 2519). หน้า 1-163.

²ทบวงมหาวิทยาลัย, รายงานสรุปการประมวลผลเบื้องต้น เรื่องการสำรวจ
 ภาวะการทำงานทำของบัณฑิตรุ่นปีการศึกษา 2518. (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ทางด่วนส่วนจำกัด
 ป. สัมพันธ์พาณิชย์, 2521). หน้า 1-156.

32.09 บัณฑิตที่ทำงานแล้วทำโดยส่วนรวมและเฉพาะคณะศึกษาศาสตร์ เช่นเดียวกับปีที่แล้ว คือส่วนใหญ่ทำงานราชการและอยู่ในกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับความพอใจในงานที่ทำนั้น บัณฑิตโดยส่วนรวมมีความพอใจในงานที่ทำจำนวนร้อยละ 47.45 สำหรับบัณฑิตศึกษาศาสตร์ รู้สึกก่อนข้างพอใจในงานที่ทำสูงจากจำนวนร้อยละของผู้ที่พอใจในงานที่ทำเท่ากับ 61.68 ในด้านการใช้ความรู้บัณฑิตศึกษาศาสตร์ที่ทำงานโดยใช้ความรู้โดยตรงมีจำนวนร้อยละ 56.07 ซึ่งแตกต่างจากลักษณะการใช้ความรู้ของบัณฑิตโดยส่วนรวม เนื่องจากโดยส่วนรวมแล้วบัณฑิตส่วนใหญ่ใช้ความรู้ที่เรียนมาเป็นส่วนประกอบในการทำงาน

ภาวะการทำงานทำของบัณฑิตรุ่นปีการศึกษา 2519¹ สรุปได้ว่าบัณฑิตรามคำแหง ทำงานทำโดยแล้วจำนวนร้อยละ 46.68 เป็นผู้ที่ทำงานในสถานที่ทำงานเดิม จำนวนร้อยละ 13.25 และเป็นผู้ที่ทำงานใหม่จำนวนร้อยละ 33.43 บัณฑิตรามคำแหงยังคงอยู่ในกลุ่มที่ ทำงานทำใจต่ำ เช่นเดียวกัน 2 ปีที่ผ่านมา สำหรับบัณฑิตศึกษาศาสตร์ มีผู้ทำงานทำแล้ว จำนวนร้อยละ 57.99 แยกเป็นผู้ที่ทำงานในสถานที่ทำงานเดิมจำนวนร้อยละ 11.73 และ ใ้ทำงานใหม่ร้อยละ 46.26 ขอคนพบเกี่ยวกับสถานที่ทำงาน ความพอใจในงาน และลักษณะ การใช้ความรู้ของบัณฑิตโดยส่วนรวม และบัณฑิตศึกษาศาสตร์ มีลักษณะใกล้เคียงกับ 2 ปีที่ผ่านมา แต่ในปีนี้ พบว่า โดยส่วนรวมแล้วบัณฑิตรามคำแหงทำงานในบริษัท เอกชนมากกว่างานอื่น ๆ ในขณะที่บัณฑิตศึกษาศาสตร์ ยังคงทำงานราชการมากกว่างานอื่น ๆ เหมือนเดิม

ภาวะการทำงานทำของบัณฑิตรุ่นปีการศึกษา 2520² สรุปได้ว่า จำนวนบัณฑิต

¹ทบวงมหาวิทยาลัย, รายงานสรุปการประมวลผลเบื้องต้น เรื่องการสำรวจภาวะการทำงานทำของบัณฑิต รุ่นปีการศึกษา 2519. (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ทางหุ้นส่วนจำกัด ป.สัมพันธ์พาณิชย์, 2522). หน้า 1-160

²ทบวงมหาวิทยาลัย, รายงานสรุปการประมวลผลเบื้องต้น เรื่องการสำรวจภาวะการทำงานทำของบัณฑิต รุ่นปีการศึกษา 2520. (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บูรพาศิลป์การพิมพ์, 2523). หน้า 1-93

รามคำแหง ที่ทำงานทำไ้แล้ว มีจำนวนร้อยละ 56.47 ซึ่งสูงกว่าปีก่อน ๆ พอสมควร ในจำนวนนี้เป็นผู้ที่ทำงานในสถานที่ทำงานเดิมร้อยละ 13.27 และเป็นผู้ที่ทำงานในสถานที่ทำงานใหม่ร้อยละ 43.20 เช่นเดียวกับทุกปีที่ผ่านมา บัณฑิตรามคำแหงยังคงอยู่ในกลุ่มที่ทำงานทำไ้ค่า และทำงานไ้เป็นอันดับสุดท้ายของสถาบันอุดมศึกษาทั้ง 12 แห่ง เมื่อศึกษาเป็นรายละเอียด พบว่า บัณฑิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ไ้งานแล้วจำนวนร้อยละ 75.65 ซึ่งนับว่าสูงกว่าปีไ้แล้ว ๆ มากมาย บัณฑิตรามคำแหงโดยส่วนรวม และเฉพาะคณะศึกษาศาสตร์ทำงานในหน่วยราชการมากที่สุด คือจำนวนร้อยละ 47.07 และ 74.04 ตามลำดับ สำหรับในปีไ้การศึกษากวาระการหางานทำของบัณฑิตในส่วนที่เกี่ยวกับสถานที่ประกอบอาชีพ ความพอใจในงานที่ทำงาน และการใช้ความรู้ในการทำงานของบัณฑิต ทั้วงมหาวิทยาลัยมิไ้แยกศึกษาเป็นรายคณะตามสถาบัน จึงไ้ขอคนพบของบัณฑิตรามคำแหงโดยส่วนรวม ซึ่งปรากฏว่าบัณฑิตส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอยู่ในกรุงเทพมหานคร เช่นเดียวกับทุกปีที่ผ่านมา เกี่ยวกับความพอใจในงานที่ทำงาน บัณฑิตรามคำแหงรุ่นไ้มีความพอใจในงานที่ทำงานไ้ถึงจำนวนร้อยละ 58.88 แต่ไ้พบว่าไ้ใช้ความรู้ที่เรียนมาโดยตรงในการทำงานเพียงร้อยละ 33.82

จากผลการสำรวจกวาระการหางานทำของบัณฑิตทั้ง 4 ปีที่ทั้วงมหาวิทยาลัยไ้ทำการศึกษามาแล้วนั้น สรุปไ้ได้ว่า การไ้งานของบัณฑิตรามคำแหงอยู่ในอัตราต่ำสุดในจำนวนบัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐทั้หมด บัณฑิตรามคำแหง มีอัตราการไ้งานแทบจะคงที่ในช่วง 2 ปีแรกคือ จำนวนร้อยละ 33.33 และ 32.01 แต่ไ้ไ้เพิ่มสูงขึ้นเป็นจำนวนร้อยละ 46.26 ในปีไ้ที่ 3 และจำนวนร้อยละ 56.47 ในปีไ้ที่ 4 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความต้องการบัณฑิตรามคำแหงในอัตราที่เพิ่มขึ้นของตลาดแรงงาน ถึงแม้จะอยู่ในกลุ่มที่ทำงานไ้ค่า แต่ไ้เป็นที่น่าพอใจว่า บัณฑิตศึกษาศาสตร์ส่วนใหญ่พอใจในงานที่ทำงาน และไ้ใช้ความรู้ที่ศึกษาแล้วเรียนมาโดยตรง ซึ่งพอจะกล่าวไ้ได้ว่าความรู้ที่ไ้จากคณะศึกษาศาสตร์ นำไปไ้ประโยชน์ไ้จริง

การศึกษาของทั้วงมหาวิทยาลัย ในการสำรวจกวาระการหางานทำของบัณฑิตในแต่ละปีที่ผ่านมา เป็นการศึกษาย่างกว้าง ๆ เพื่อให้ไ้ไ้เห็นภาพรวมของยูสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีแต่ละรุ่น เกี่ยวกับจำนวนที่ไ้งาน จำนวนที่ว่างงาน ประเภทของงานที่ทำงาน

การกระจายไปยังภูมิภาค ตลอดจนทัศนคติที่มีต่องานที่ทำ นับได้ว่าเป็นการริเริ่มที่ดี ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าแต่ละสถาบันน่าจะได้มีการศึกษาติดตามเพื่อจะได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับผู้สำเร็จการศึกษาให้ลึกซึ้งกว่านี้ เนื่องจากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับบัณฑิตศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ยังไม่มีผู้ใดศึกษามาก่อน ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นข้าราชการคนหนึ่งในมหาวิทยาลัยรามคำแหง จึงได้เลือกที่จะทำการสำรวจสถานการณ์ในการทำงานของบัณฑิตคณะศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2517 ถึง 2520 รวม 4 รุ่น โดยยึดแนวทางจากการศึกษาของ เบอร์ดีและคณะ และผลการวิจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษากันในบางเรื่องที่ทบวงมหาวิทยาลัยได้ทำการศึกษาไปแล้ว เช่น การสำรวจอาชีพของบัณฑิต หน่วยงาน การกระจายไปยังภูมิภาค ลักษณะการใช้ความรู้ เป็นต้น โดยแบ่งบัณฑิตออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่ทำงาน กับกลุ่มที่ไม่ได้ทำงานขณะศึกษา เพื่อให้ได้รายละเอียดเกี่ยวกับบัณฑิตเพิ่มขึ้น ผู้วิจัยได้เพิ่มการศึกษาเกี่ยวกับบัณฑิตในเรื่องรายได้ และลักษณะงาน รวมทั้งการศึกษาถึงลักษณะการไ้ทำงานและระยะเวลาที่ใช้ในการหางานประจำ ครั้งแรกของบัณฑิตกลุ่มหลัง นอกจากนี้ยังได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างเพศ คะแนนเฉลี่ยสะสม เมื่อสำเร็จการศึกษา และปริญญาสาขาวิชาที่จบกับสถานการณ์การทำงานของบัณฑิตที่ไม่ได้ทำงานขณะศึกษาอีกด้วย

ผู้วิจัยมีความเชื่อมั่นว่า การศึกษาที่เจาะลึกลงไปเช่นนี้ ย่อมจะได้ข้อมูลเพียงพอที่จะตรวจสอบข้อค้นพบเกี่ยวกับบัณฑิตศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ผ่านมา และอาจจะได้ข้อมูลใหม่ ซึ่งทั้ง 2 ประการที่จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวางแผน และแก้ไข ปัญหาของหน่วยงานที่รับผิดชอบการผลิตบัณฑิตในสาขานี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย